राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - 2021 दि. 09/05/2022

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET No.

507081

2021

G15 संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन – IV

एकूण प्रश्न : 150

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक [ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ]
केंद्राची संकेताक्षरे — शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

1. नीती आयोगाच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) अध्यक्ष म्हणून भारताचे पंतप्रधान असतात.

(b) भारताचे राष्ट्रपती उपाध्यक्षांची निवड करतात.

(c) सर्व राज्यांच्या मुख्यमंत्र्यांचा समावेश गव्हर्निंग कौन्सिलमध्ये असतो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहेत ?

(1) फक्त (a) बरोबर आहे (2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत (4) (a) आणि (c) बरोबर आहेत

Consider the following statements in the context of NITI Aayog :

(a) The Prime Minister of India is the Chairperson.

(b) Vice-Chairperson is appointed by the President of India.

(c) Governing Council comprises the Chief Ministers of all the States.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only (a) is correct (2) Only (b) is correct

(3) (a) and (b) are correct (4) (a) and (c) are correct

---

2. जनता योजना कोणी तयार केली होती ?

(1) श्री विश्वेश्वरय्या (2) श्री मानवेंद्र नाथ रॉय

(3) श्री मन्नारायण अग्रवाल (4) श्री जयप्रकाश नारायण

Who formulated the People's Plan ?

(1) Shri Vishweshwaraya (2) Shri Manvendra Nath Roy

(3) Shri Mannarayan Agarwal (4) Shri Jayaprakash Narayan

---

3. "फॅमिली क्रेडिट प्लॅन" कोणत्या कार्यक्रमाशी/योजनेशी संबंधीत आहे ?

(1) आश्वासित रोजगार योजना

(2) जवाहर रोजगार योजना

(3) स्त्रिया आणि बालकांचा विकास योजना

(4) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम

Which programme/scheme is related to "Family Credit Plan" ?

(1) Employment Assurance Scheme

(2) Jawahar Employment Scheme

(3) Development of Women and Children Scheme

(4) Integrated Rural Development Programme

4. खालीलपैकी कोणती विधाने 'दीनदयाल उपाध्याय ग्राम ज्योती योजना' करीता बरोबर आहेत ?

(a) ग्रामीण भारताला विद्युत जोडणी पुरवणे.

(b) ही योजना 100 टक्के केंद्रसरकारकडून पुरस्कृत आहे.

(c) ही योजना 25 टक्के राज्य सरकारने व 75 टक्के केंद्रसरकारने पुरस्कृत केली आहे.

(d) ही योजना फक्त दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबासाठी आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत

(2) (b) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत

(3) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत

(4) (a), (d) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statements are correct for 'Deen Dayal Upadhyaya Gram Jyoti Yojana'?

(a) To provide power connection to rural India.

(b) This Yojana is sponsored 100 percent by the Central Government.

(c) This Yojana is sponsored 25 percent by State Governments and 75 percent by the Central Government.

(d) This Yojana is only for BPL (Below Poverty Line) families.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (c) are correct

(2) Statements (b) and (d) are correct

(3) Statements (a) and (b) are correct

(4) Statements (a), (d) and (c) are correct

---

5. खालील विधानांपैकी कोणते बरोबर आहे ?

(a) प्रच्छन्न बेकारी उद्योग क्षेत्रात असते.

(b) प्रच्छन्न बेकारी शेती क्षेत्रात असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) बरोबर आहे

(2) (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statements are correct ?

(a) Disguised unemployment is in industrial sector.

(b) Disguised unemployment is in agricultural sector.

Answer Options :

(1) (a) is correct

(2) (b) is correct

(3) (a) and (b) are correct

(4) None of the above are correct

6. जोड्या जुळवा :

	क्रांती		उत्पादन
(a)	हरित क्रांती	(i)	दुध उत्पादन
(b)	धवल क्रांती	(ii)	अन्नधान्य उत्पादन
(c)	पीली क्रांती	(iii)	मासेमारी उत्पादन
(d)	नील क्रांती	(iv)	तेलबिया उत्पादन

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(2)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

Match the following :

	Revolution		**Production**
(a)	Green Revolution	(i)	Milk Production
(b)	White Revolution	(ii)	Food Production
(c)	Yellow Revolution	(iii)	Fishery Production
(d)	Blue Revolution	(iv)	Oil-seed Production

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(2)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

7. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) 2012 मध्ये गव्हापेक्षा मक्याचे वास्तविक क्विंटल प्रति हेक्टर उत्पादन अधिक होते.

(b) 2012 मध्ये गव्हापेक्षा तांदळाचे (भात) वास्तविक क्विंटल प्रति हेक्टर उत्पादन अधिक होते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहेत ?

(1) फक्त (a) बरोबर आहे

(2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(4) (a) आणि (b) चूक आहेत

Consider the following statements :

(a) The actual yield per hectare, in quintals, of maize was higher than wheat in 2012.

(b) The actual yield per hectare, in quintals, of rice (paddy) was higher than wheat in 2012.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only (a) is correct

(2) Only (b) is correct

(3) (a) and (b) are correct

(4) (a) and (b) are incorrect

8. _________ या राज्यात अलिकडेच बाईवल सिंचन प्रयोग करण्यात येत आहे.

(1) पंजाब (2) गुजरात (3) महाराष्ट्र (4) कर्नाटक

Biwall irrigation is recently being experimented in the State of _________.

(1) Punjab (2) Gujarat (3) Maharashtra (4) Karnataka

9. भाखरा-नांगल प्रकल्प _________, _________, _________, राज्यांशी संबंधीत आहे.

(1) उत्तर प्रदेश, उत्तराखंड, बिहार

(2) बिहार, झारखंड, पश्चिम बंगाल

(3) पंजाब, हरियाणा, राजस्थान

(4) मध्य प्रदेश, पंजाब, हरियाणा

Bhakra Nangal Project is related with _________, _________, _________ States.

(1) Uttar Pradesh, Uttarakhand, Bihar

(2) Bihar, Jharkhand, West Bengal

(3) Punjab, Haryana, Rajasthan

(4) Madhya Pradesh, Punjab, Haryana

10. कोणते खत हे जैविक खत म्हणून ओळखले जाते ?

(a) गांडूळ खत

(b) शेणखत

(c) रायझोबियम

(d) हिरवळीचेखत

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c)

(2) फक्त (c)

(3) फक्त (d)

(4) (a), (b) आणि (d)

Which fertilizer is known as Bio-fertilizer ?

(a) Vermicompost

(b) Farmyard Manure

(c) Rhizobium

(d) Green Manure

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c)

(2) Only (c)

(3) Only (d)

(4) (a), (b) and (d)

---

11. 'किसान क्रेडिट कार्ड योजना' शेतकऱ्यांना ________ सुलभतेने मिळविण्यासाठी सुरू केली गेली.

(1) दीर्घ मुदतीचा पतपूरवठा

(2) मध्यम मुदतीचा पतपूरवठा

(3) अल्प मुदतीचा पतपूरवठा

(4) वरीलपैकी सर्व

The 'Kisan Credit Card Scheme' was introduced for facilitating access to ________ to farmers.

(1) Long-term credit

(2) Medium-term credit

(3) Short-term credit

(4) All of the above

12. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) 14 एप्रिल, 2016 रोजी राष्ट्रीय कृषि बाजार सुरू केला.

(b) ग्रामीण कृषि बाजारपेठा इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने राष्ट्रीय कृषि बाजारशी जोडलेल्या असतात.

(c) ग्रामीण कृषि बाजारपेठा कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांद्वारे नियंत्रित केल्या जातात.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहेत ?

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) (a) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) वरीलपैकी सर्व बरोबर आहेत

Consider the following statements :

(a) National Agricultural Market was launched on 14th April, 2016.

(b) Gramin Agricultural Markets are electronically linked to National Agricultural Market.

(c) Gramin Agricultural Markets are regulated by Agricultural Produce Market Committees.

Which of the statements given above are correct ?

(1) (a) and (b) are correct

(2) (b) and (c) are correct

(3) (a) and (c) are correct

(4) All of the above are correct

---

13. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) पशुगणना 2019 नुसार राज्यात सुमारे 3·31 कोटी पशुधन होते.

(b) पशुधनाच्या बाबतीत राज्याचा देशात सातवा क्रमांक आहे.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (b)

(3) फक्त (a) (4) वरीलपैकी नाही

Consider the following statements :

(a) According to the Livestock Census 2019, the State has about 3·31 crores of its total livestock.

(b) The State ranks seventh in the country in terms of livestock.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) (a) and (b) (2) Only (b)

(3) Only (a) (4) None of the above

14. सन 2010 – 11 मध्ये भारतामध्ये कोणत्या स्त्रोतामूळे 60 टक्क्यापेक्षा जास्त क्षेत्र ओलिताखाली होते ?

(a) कालवे
(b) उपसा सिंचन
(c) तलाव
(d) विहीरी व कुपनलीका

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (b)
(2) फक्त (c)
(3) फक्त (a), (b) आणि (c)
(4) फक्त (d)

Which sources irrigated more than 60 percent area in India in 2010 – 11 ?

(a) Canals
(b) Lift irrigation
(c) Tanks
(d) Wells and tubewells

Answer Options :

(1) Only (a) and (b)
(2) Only (c)
(3) Only (a), (b) and (c)
(4) Only (d)

---

15. भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये भारतीय शेतीची भूमिका अत्यंत महत्वाची राहिली आहे. ती यासाठी ________.

(a) वाढत्या लोकसंख्येसाठी अन्नधान्याची तरतूद करणे
(b) उद्योगांसाठी कच्च्या मालाचा पूरवठा करणे
(c) कालबाह्य कृषी तंत्रज्ञानाचा वापर
(d) दारिद्रय दूर करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (d)
(2) (a), (b) आणि (d)
(3) (b), (c) आणि (d)
(4) (a), (b), (c) आणि (d)

Indian agriculture has been playing the most important role in the Indian Economy i.e., ________.

(a) Provision of food surplus to the expanding population
(b) Providing raw materials to industries
(c) Use of outdated farming techniques
(d) Eradication of poverty

Answer Options :

(1) (a), (c) and (d)
(2) (a), (b) and (d)
(3) (b), (c) and (d)
(4) (a), (b), (c) and (d)

16. कृषि किंमत धोरणाच्या बाबतीत खालील विधाने विचारात घ्या :

कथन I :

"किमान आधारभूत किंमतीची हमी देवून उत्पादकांचे संरक्षण किंवा विमा काढणे."

कथन II :

"वाढीच्या उद्दिष्टानुसार विविध पिकांचे अपेक्षित उत्पादन करणे."

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त I सत्य आहे
(2) फक्त II सत्य आहे
(3) I आणि II दोन्हीही सत्य आहेत
(4) I आणि II दोन्हीही असत्य आहेत

Consider the following statements in the context of agricultural price policy :

Statement I :

"To protect or insure the producer through guaranteed minimum support price."

Statement II :

"To induce the desired outputs of different crops according to growth targets."

Which of the above statements is/are true ?

Answer Options :

(1) Only I is true
(2) Only II is true
(3) I and II both are true
(4) I and II both are false

---

17. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(a) ग्रामीण वित्त पुरवठा करणे हे नाबार्डचे कार्य आहे.
(b) नाबार्डकडून राज्य सहकारी बँकांना दीर्घ कालावधीसाठी कर्जपुरवठा केला जातो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) बरोबर आहे
(2) (b) बरोबर आहे
(3) (a) आणि (b) बरोबर आहेत
(4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statements is/are correct ?

(a) Providing rural finance is the function of the NABARD.
(b) Long-term loans are provided by the NABARD to State Co-operative Banks.

Answer Options :

(1) (a) is correct
(2) (b) is correct
(3) (a) and (b) are correct
(4) None of above are correct

18. "राजीव गांधी राष्ट्रीय भूजल प्रशिक्षण आणि संशोधन संस्था" ________ या शहरामध्ये आणि ________ या राज्यामध्ये स्थापित आहे.

(1) नागपूर, महाराष्ट्र

(2) रायपूर, छत्तीसगढ

(3) पटना, बिहार

(4) आग्रा, उत्तर प्रदेश

"Rajiv Gandhi National Ground Water Training and Research Institute" is located at ________ in the State of ________.

(1) Nagpur, Maharashtra

(2) Raipur, Chhattisgarh

(3) Patna, Bihar

(4) Agra, Uttar Pradesh

---

19. 'सहकाराची तत्वे आणि कायदा' या पुस्तकात सहकाराची व्याख्या कोणी मांडली आहे ?

(1) श्री व्ही.एल. मेहता

(2) प्रो. पॉल लॅम्बर्ट

(3) एच. कल्व्हर्ट

(4) रेझॉस सी. व्हिनी

Who stated the definition of Co-operation in the book 'The Law and Principles of Co-operation' ?

(1) Shri V.L. Mehta

(2) Prof. Paul Lambert

(3) H. Calvert

(4) Rezos C. Viny

---

20. 'राष्ट्रीय विकास मंडळाकडून' भारतातील सहकारी चळवळीचा आढावा कधी घेण्यात आला ?

(1) 1951 (2) 1948 (3) 1955 (4) 1958

When was the report of Co-operative Movement in India taken by 'National Development Council' ?

(1) 1951 (2) 1948 (3) 1955 (4) 1958

21. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि. ही राज्यात शिखर सहकारी बँक आहे.

(b) राज्यामध्ये 31 जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका आहे.

(c) राज्यामध्ये सहकारी बँका सामाजिक-आर्थिक विकास आणि सामाजिक एकात्मिकतेमध्ये मुख्य भूमिका बजावत आहेत.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) आणि (b)

(2) फक्त (b) आणि (c)

(3) (a), (b) आणि (c)

(4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) Maharashtra State Co-operative Bank Ltd. is the Apex Co-operative Bank of the State.

(b) There are 31 District Central Co-operative Banks in the State.

(c) These Co-operative Banks are playing a vital role in socio-economic development and social integrity in the State.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only (a) and (b)

(2) Only (b) and (c)

(3) (a), (b) and (c)

(4) Only (c)

---

22. _________ सहकारातील सुधारणा सुचविण्यासाठी नियुक्त करण्यात आलेली नव्हती.

(1) एस.एस. मराठे समिती

(2) डॉ. विजय केळकर समिती

(3) के. माधव राव समिती

(4) वैद्यनाथन् समिती

_________ was not appointed for recommendations in co-operatives.

(1) S.S. Marathe Committee

(2) Dr. Vijay Kelkar Committee

(3) K. Madhava Rao Committee

(4) Vaidyanathan Committee

23. 1991 नंतर 'महाराष्ट्र शासनाने' नवीन औद्योगिक धोरणाची घोषणा कधी केली ?

(1) 1992 (2) 1993

(3) 1994 (4) 1995

When did the 'Government of Maharashtra' announce a new industrial policy after 1991 ?

(1) 1992 (2) 1993

(3) 1994 (4) 1995

---

24. खालील विधानांवर विचार करा :

(a) हिंदूहृदय सम्राट बाळासाहेब ठाकरे महाराष्ट्र समृद्धी महामार्ग हा मुंबई व नागपूर यांना जोडतो.

(b) हा महामार्ग 701 कि.मी. लांब आहे.

(c) या प्रकल्पाचा एकूण अपेक्षित खर्च ₹ 55,335·32 कोटी आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) फक्त (a) आणि (c)

(2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (a) आणि (b)

(4) (a), (b) आणि (c)

Consider the following statements :

(a) Hinduhruday Samrat Balasaheb Thackeray Maharashtra Samruddhi Mahamarg will connect Mumbai and Nagpur.

(b) This highway covers 701 km of distance.

(c) Its estimated construction cost is ₹ 55,335·32 crores.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) Only (a) and (c)

(2) Only (b) and (c)

(3) Only (a) and (b)

(4) (a), (b) and (c)

25. महाराष्ट्रात 'शेतजमीन धारणेची कमाल मर्यादा हा कायदा' कधी मंजूर करण्यात आला होता ?

(1) 1951

(2) 1961

(3) 1966

(4) 1971

When was the 'Agricultural Lands Ceiling on Holding Act' passed in Maharashtra ?

(1) 1951

(2) 1961

(3) 1966

(4) 1971

---

26. खालीलपैकी कोणत्या दोन राष्ट्रांची 1991 ते 2010 या कालावधीमध्ये महाराष्ट्र राज्यात औद्योगिक क्षेत्रात मोठी गुंतवणूक होती ?

(1) इंग्लंड आणि अमेरिका

(2) अमेरिका आणि फ्रान्स

(3) अमेरिका आणि मॉरिशस

(4) अमेरिका आणि जपान

Which of the following two nations had a major investment in industrial sector in the State of Maharashtra from 1991 to 2010 ?

(1) England and America

(2) America and France

(3) America and Mauritius

(4) America and Japan

27. महाराष्ट्र जिल्हा नियोजन समिती कायदा, 1998 नुसार महाराष्ट्रात स्थापन करण्यात आलेल्या जिल्हा नियोजन समितीचा सचिव ________ हा असतो.

(1) अध्यक्ष, जिल्हा परिषद

(2) जिल्हाधिकारी

(3) संसद सदस्य (खासदार)

(4) जिल्हा पालकमंत्री

________ is the Secretary of District Planning Committee formed under the Maharashtra District Planning Committee Act, 1998.

(1) President, Zilla Parishad (Z.P.)

(2) District Collector

(3) Member of the Parliament

(4) District Guardian Minister

---

28. 'प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची' सुरूवात कधी झाली होती ?

(1) 2 ऑक्टोबर, 1975

(2) 2 ऑक्टोबर, 1976

(3) 2 ऑक्टोबर, 1977

(4) 2 ऑक्टोबर, 1978

When was the 'Regional Rural Bank' started ?

(1) 2nd October, 1975

(2) 2nd October, 1976

(3) 2nd October, 1977

(4) 2nd October, 1978

29. भारतात 3G मोबाईल फोन सेवा कधी पासुन सुरू करण्यात आली ?

(1) 4 जानेवारी, 2006 (2) 9 मे, 2010

(3) 10 सप्टेंबर, 1988 (4) 20 जानेवारी, 2015

When was the 3G mobile phone service launched in India ?

(1) 4th January, 2006 (2) 9th May, 2010

(3) 10th September, 1988 (4) 20th January, 2015

---

30. TISCO हि कंपनी भारत सरकारने कधी ताब्यात घेतली ?

(1) 14 जुलै, 1976 (2) 10 जानेवारी, 2010

(3) 24 जुलै, 1990 (4) 1 मे, 1960

When did the Government of India take over the TISCO company ?

(1) 14th July, 1976 (2) 10th January, 2010

(3) 24th July, 1990 (4) 1st May, 1960

---

31. सेबी ही ________ आहे.

(1) वैधानिक संस्था (2) सल्लागार संस्था

(3) घटनात्मक संस्था (4) अ-वैधानिक संस्था

SEBI is a ________.

(1) Statutory Body (2) Advisory Body

(3) Constitutional Body (4) Non-Statutory Body

---

32. ________ हे भारतातील मान्यताप्राप्त स्टॉक एक्सचेंज आहेत.

(a) मुंबई स्टॉक एक्सचेंज (b) राष्ट्रीय स्टॉक एक्सचेंज

(c) जयपूर स्टॉक एक्सचेंज (d) दिल्ली स्टॉक एक्सचेंज

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (b), (c) आणि (d) (4) (a), (c) आणि (d)

________ are the accredited stock exchanges in India.

(a) Bombay (Mumbai) Stock Exchange (b) National Stock Exchange

(c) Jaipur Stock Exchange (d) Delhi Stock Exchange

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a), (b), (c) and (d) (4) (a), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

33. देशांतर्गत हरित सकल उत्पादन (Green GDP) संबंधी विचार करता खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(a) अर्थव्यवस्थेच्या वाढीसाठी संसाधनांचा वापर करा.

(b) अर्थव्यवस्थेची वाढ प्रभावीपणे करण्यासाठी संसाधनांचा पर्याप्त, कार्यक्षमतेने आणि परिणामकारक वापर करा.

(c) अर्थव्यवस्थेच्या वाढी करीता संसाधनांचे शोषण करा.

(d) अर्थव्यवस्थेच्या वाढीसाठी संसाधने संपेपर्यंत वापरा.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a), (b) आणि (d) बरोबर आहेत

(2) केवळ विधान (b) बरोबर आहे

(3) विधान (a), (c) आणि (d) बरोबर आहेत

(4) केवळ विधान (c) बरोबर आहे

Which of the following statements are true in reference to Green GDP ?

(a) To utilize the resources furthering the growth of economies.

(b) To utilize the resources optimally, efficiently and effectively in furthering the growth of economies.

(c) To exploit the resources furthering the growth of economies.

(d) To exploit the resources till the end of it for growth of economies.

Answer Options :

(1) Statements (a), (b) and (d) are correct

(2) Only statement (b) is correct

(3) Statements (a), (c) and (d) are correct

(4) Only statement (c) is correct

---

34. *कथन I :*

"तुटीचा अर्थभरणा व्यवस्थापन करण्यासाठी बाह्यकर्ज हा उत्तम मार्ग आहे कारण तुलनात्मक दृष्ट्या बाह्यकर्ज हे स्वस्त आणि दीर्घकाळासाठी असते."

कथन II :

"तुटीचा अर्थभरणा व्यवस्थापन करण्यासाठी देशांतर्गत कर्ज उभारणी या तिसऱ्या मार्गाला प्राधान्य दिले जाते."

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त कथन I हे सत्य आहे
(2) फक्त कथन II हे असत्य आहे
(3) कथन I आणि II हे दोन्ही सत्य आहेत
(4) कथन I आणि II हे दोन्ही असत्य आहेत

Statement I :

"External borrowings are the next best way to manage fiscal deficit with the condition that the external loans are comparatively cheaper and long term."

Statement II :

"Internal borrowings come as the third preferred route of fiscal deficit management."

Answer Options :

(1) Only statement I is true
(2) Only statement II is false
(3) Both statements I and II are true
(4) Both statements I and II are false

35. 2020 मध्ये चॅम्पीयन्स (Champions) म्हणजे Creation and Harmonious Application of Modern Processes for Increasing the Output and National Strength हा ऑनलाईन प्लेटफार्म (व्यासपीठ) भारत सरकारने खालीलपैकी कुणाकरीता सुरू केले ?

(a) एम.एस.ई.बी. (MSEBs)

(b) एम.एस.एम.ई. (MSMEs)

(c) आय.सी.टी. (ICTs)

(d) मोठे-अवजड उद्योग (Large and Heavy Industries)

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) करीता (2) केवळ (b) करीता

(3) (b) आणि (d) करीता (4) केवळ (d) करीता

In 2020, Creation and Harmonious Application of Modern Processes for Increasing the Output and National Strength (CHAMPIONS), online platform was started by the Government of India, for whom ?

(a) MSEBs

(b) MSMEs

(c) ICTs

(d) Large and Heavy Industries

Answer Options :

(1) For (a) and (b) (2) Only for (b)

(3) For (b) and (d) (4) Only for (d)

---

36. ________ ही भारतातील सार्वजनिक खर्चामध्ये वाढ होण्याची कारणे आहेत.

(a) लोकसंख्या वाढ

(b) नागरीकरण

(c) प्रशासकीय यंत्रणाचा विस्तार

(d) विकासाचे प्रकल्प

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

________ are the causes of the rise in public expenditure in India.

(a) Population Growth

(b) Urbanisation

(c) Expansion of Administrative Machinery

(d) Development Project

Answer Options :

(1) (a), (b) and (d) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (c) (4) (a), (b), (c) and (d)

37. 'निर्यात बंधू योजना' 2011 मध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांसाठी सुरू केली गेली ?

(a) उद्योजक आणि निर्यातदार
(b) उद्योजक आणि आयातदार
(c) शासकीय अधिकारी व नेते
(d) नव उद्योजक आयातदार व निर्यातदार

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) यांच्या करीता फक्त (2) (c) यांच्या करीता फक्त
(3) (a) यांच्या करीता फक्त (4) (d) यांच्या करीता फक्त

'Niryat Bandhu Scheme (Export Brother Scheme)' was launched in 2011 for which of the following components ?

(a) Entrepreneurs and Exporters
(b) Entrepreneurs and Importers
(c) Government officers and Politicians
(d) New Entrepreneurs Importers and Exporters

Answer Options :

(1) For (b) only (2) For (c) only
(3) For (a) only (4) For (d) only

---

38. भारतातील वित्त आयोग व त्यांचे अध्यक्ष खाळी देण्यात आले आहेत. योग्य जोड्या जुळवा :

	स्तंभ I		स्तंभ II
(a)	वाय.बी. चव्हाण	(i)	15 वा वित्त आयोग
(b)	एन.के. सिंग	(ii)	12 वा वित्त आयोग
(c)	सी. रंगराजन	(iii)	8 वा वित्त आयोग
(d)	महावीर त्यागी	(iv)	5 वा वित्त आयोग

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

Finance Commissions of India and their Chairmen are given below. Match the correct pair :

	Column I		Column II
(a)	Y.B. Chavan	(i)	15th Finance Commission
(b)	N.K. Singh	(ii)	12th Finance Commission
(c)	C. Rangarajan	(iii)	8th Finance Commission
(d)	Mahaveer Tyagi	(iv)	5th Finance Commission

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)
(2)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

39. नवीन आर्थिक धोरण, 1991 अन्वये MRTP कायद्याची खालीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये ***नाहीत*** (संदर्भ भारत) ?
   (a) कंपन्यांना गुंतवणुकीसाठी MRTP आयोगाची पूर्व परवानगी आवश्यक आहे.
   (b) MRTP आयोगाच्या अधिकारात वाढ केली गेली.
   (c) अनुचित व्यापार-व्यवहाराबाबत दंडाच्या तरतूदी अधिक कठोर केल्या.
   (d) महासंचालकामार्फत प्राथमिक तपास अनिवार्य आहे.

   पर्यायी उत्तरे :
   (1) केवळ (a) आणि (b) बरोबर आहेत
   (2) केवळ (a) आणि (d) बरोबर आहेत
   (3) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत
   (4) सर्व बरोबर आहेत

   According to the New Economic Policy, 1991, which are ***not*** the features of the MRTP Act (Ref. India) ?
   (a) Company needed prior permission of MRTP Commission for investment.
   (b) Power of MRTP Commission widened.
   (c) Penalty provisions for unfair trade practices are more strict.
   (d) Primary investigation by Director General is made compulsory.

   Answer Options :
   (1) Only (a) and (b) are correct
   (2) Only (a) and (d) are correct
   (3) (a), (b) and (c) are correct
   (4) All are correct

---

40. *कथन I :*
   "सुक्ष्म आणि लघु उद्योगामध्ये मोठ्या उद्योगापेक्षा चारपट अधिक श्रम सामावून घेण्याची क्षमता आहे."
   कथन II :
   "सन 2012 – 13 मध्ये सुक्ष्म-लघु-मध्यम उद्योगांचा (MSME) सकल राष्ट्रीय उत्पादनातील वाटा 7·3 टक्के तर एकूण उत्पादन 37·5 टक्के नोंदविले आहे."
   (1) फक्त I हे असत्य आहे
   (2) फक्त II हे असत्य आहे
   (3) I आणि II हे दोन्हीही सत्य आहेत
   (4) I आणि II हे दोन्हीही असत्य आहेत

   Statement I :
   "Labour intensity in the micro and small enterprises sector is almost 4 times higher than the large enterprises."
   Statement II :
   "In the year 2012 – 2013, the MSME sector contributed 7·3 percent of GDP and 37·5 percent of manufacturing output."

   Answer Options :
   (1) Only I is false
   (2) Only II is false
   (3) Both I and II are true
   (4) Both I and II are false

41. रिझर्व बँक ऑफ इंडियाने सुरू केलेल्या "सार्वभौम सुवर्ण रोख्यांचा" (Sovereign Gold Bonds) मुख्य उद्देश कोणता ?
(a) प्रत्यक्ष (भौतिक) सोन्याची मागणी कमी करणे.
(b) प्रत्यक्ष (भौतिक) सोन्याची मागणी वाढविणे.
(c) सोन्यात पैसे गुंतवून अधिक व्याज मिळविणे.
(d) काळा पैसा शोधण्यासाठी.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) बरोबर आहे
(2) विधान (b) बरोबर आहे
(3) विधान (c) बरोबर आहे
(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

What is a main purpose of "Sovereign Gold Bonds" issued by the Reserve Bank of India ?
(a) To reduce the demand of physical gold.
(b) To increase the demand of physical gold.
(c) To get more interest by investing money in gold.
(d) To unearth Black Money.

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct
(2) Statement (b) is correct
(3) Statement (c) is correct
(4) All statements are correct

---

42. औद्योगिक क्षेत्रातील उत्पादकता आणि गुणवत्तेला प्रोत्साहन देण्याकरीता खालीलपैकी कोणते नोडल (main) विभाग आहेत ?
(a) एम.एस.एम.ई. (MSMEs)
(b) क्यू.सी.आय. (QCI)
(c) डी.पी.आय.आय.टी. (DPIIT)
(d) डी.एम.आय.सी. (DMIC)

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर आहे
(2) फक्त (b) बरोबर आहे
(3) फक्त (b) आणि (c) बरोबर आहेत
(4) फक्त (c) बरोबर आहे

Which of the following are nodal departments for the promotion of productivity and quality in the industrial sector ?
(a) MSMEs
(b) QCI
(c) DPIIT
(d) DMIC

Answer Options :

(1) Only (a) is correct
(2) Only (b) is correct
(3) Only (b) and (c) are correct
(4) Only (c) is correct

43. देशांतर्गत व विदेशी गुंतवणूक दारांनी भारतामध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी जागतिक स्तरावर पुढाकार घ्यावा यासाठी भारताच्या पंतप्रधानानी 25 सप्टेंबर, 2014 रोजी __________ ची घोषणा केली.

(1) राष्ट्रीय उत्पादन धोरण

(2) दिल्ली-मुंबई औद्योगिक कॉरीडॉर

(3) मेक-इन-इंडिया

(4) वरीलपैकी नाही

The Prime Minister of India, launched the ________ global initiative on 25th September, 2014 to invite both domestic and foreign investors to invest in India.

(1) National Manufacturing Policy

(2) Delhi-Mumbai Industrial Corridor

(3) Make-in-India

(4) None of the above

---

44. खालीलपैकी कोणते कर्जाचे प्रकार ***नाही*** ?

(a) कॅश क्रेडीट

(b) वचन चिठ्ठी

(c) बँक अधिकर्ष

(d) रोख कर्ज

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) (c) बरोबर आहे

(3) (b) बरोबर आहे

(4) (c) आणि (d) बरोबर आहेत

Which of the following is/are ***not*** types of loan ?

(a) Cash credit

(b) Promissory note

(c) Bank overdraft

(d) Cash loan

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct

(2) (c) is correct

(3) (b) is correct

(4) (c) and (d) are correct

45. 2007 साली भारत सरकारने असंघटीत क्षेत्रातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांसाठी _________ ही राष्ट्रीय आरोग्य वीमा योजना जाहिर केली.

(1) राष्ट्रीय स्वास्थ बीमा योजना

(2) महात्मा फुले जन-आरोग्य योजना

(3) सामाजिक सुरक्षितता कायदा, 2008

(4) प्रधानमंत्री जन-आरोग्य योजना

The Indian Government has launched the National Health Insurance Scheme, namely the _________ for BPL families in unorganised sector in 2007.

(1) Rashtriya Swasthya Bima Yojana

(2) Mahatma Phule Jan-Aarogya Yojana

(3) Social Security Act, 2008

(4) Pradhan Mantri Jan-Aarogya Yojana

---

46. भारताचा किती टक्के आकारमानाचा (Volume) आंतरराष्ट्रीय व्यापार समुद्रमार्गे चालतो ?

(a) 90 ते 95%

(b) 80 ते 85%

(c) 65 ते 70%

(d) 40 ते 50%

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) हे बरोबर आहे

(2) (c) हे बरोबर आहे

(3) (d) हे बरोबर आहे

(4) (b) हे बरोबर आहे

How much percent total volume of international trade of India is transported by sea ?

(a) 90 to 95%

(b) 80 to 85%

(c) 65 to 70%

(d) 40 to 50%

Answer Options :

(1) (a) is correct

(2) (c) is correct

(3) (d) is correct

(4) (b) is correct

47. औद्योगिक शांतता निर्माण करणे आणि औद्योगिक कलह मिटविण्याचे __________ हे भारतातील मार्ग आहेत.

(a) चौकशी न्यायालय (समिती)

(b) समझोता मंडळ

(c) औद्योगिक न्याय प्राधिकरण

(d) केंद्रीय औद्योगिक संबंध यंत्रणा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) योग्य आहेत

(2) (a), (b) आणि (c) योग्य आहेत

(3) (a) आणि (c) योग्य आहेत

(4) (a), (b), (c) आणि (d) योग्य आहेत

__________ are the ways for industrial peace and to settle industrial disputes in India.

(a) Court of Enquiry

(b) Board of Conciliation

(c) Industrial Tribunals

(d) Central Industrial Relations Machinary

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct

(2) (a), (b) and (c) are correct

(3) (a) and (c) are correct

(4) (a), (b), (c) and (d) are correct

---

48. भारतातील व्यापारी बँकाच्या कर्ज-ठेवी-गुणोत्तर धोरणांबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(a) कर्ज-ठेवी गुणोत्तर प्रमाणाबाबत RBI ने निश्चित नियम केलेले आहेत.

(b) बँकाची सरकारी रोख्यांमधील गुंतवणुक तुलनेने अधिक सुरक्षित असते.

(c) अलिकडे आर्थिक स्थितीचा अंदाज घेवून बँका व्यवसायाच्या गुणोत्तरामध्ये बदल करित असतात.

(d) कर्ज-ठेवी गुणोत्तर प्रमाण सूत्र $= \frac{\text{एकूण कर्जे}}{\text{एकूण ठेवी}} \times \frac{100}{1}$.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) विधाने (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत

(3) विधाने (c) आणि (d) बरोबर आहेत

(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statements are true regarding Loan-to-deposit ratio policy of commercial banks in India ?

(a) The RBI has fixed rules regarding debt-to-deposit ratio.

(b) The Bank's investment in government securities is relatively more secure.

(c) Recently debt-to-deposit ratio are changed by banks according to financial situation.

(d) Debt-to-deposit ratio $= \frac{\text{Total Loan}}{\text{Total Deposit}} \times \frac{100}{1}$.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct

(2) Statements (b), (c) and (d) are correct

(3) Statements (c) and (d) are correct

(4) All statements are correct

49. 'बँक' या इंग्रजी शब्दाला मराठी भाषेत काय म्हणतात ?

(a) कोषिय संस्था (b) कोषागार

(c) ट्रेझरी (d) अधिकोष

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) हे बरोबर आहे (2) (b) हे बरोबर आहे

(3) (b) आणि (d) ही दोन्ही बरोबर आहेत (4) (d) हे बरोबर आहे

What is the Marathi word for the English word 'Bank' ?

(a) Koshiya Sanstha (b) Koshagar

(c) Treasury (d) Adhikosh

Answer Options :

(1) (a) is correct (2) (b) is correct

(3) Both (b) and (d) are correct (4) (d) is correct

---

50. __________ मध्ये राष्ट्रीय जल-विद्या संस्था या स्वायत्त संस्थेची स्थापना करण्यात आली.

(1) 1969 (2) 2018 (3) 1978 (4) 1996

National Institute of Hydrology (NIH) was established in ________ as an autonomous organisation.

(1) 1969 (2) 2018 (3) 1978 (4) 1996

---

51. खालीलपैकी कोणती विधाने आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी बाबत सत्य आहेत ?

(a) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी ची सर्व सदस्य राष्ट्रे, संयुक्त राष्ट्र संघाची सदस्य आहेत.

(b) भारत देश आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी चा संस्थापक सदस्य आहे.

(c) बांगलादेश, भूतान आणि श्रीलंका हे आय.एम.एफ. च्या भारतीय मतदार संघात आहेत.

(d) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधीच्या व्यवस्थापक मंडळामध्ये व्यवस्थापक आणि एक पर्यायी व्यवस्थापक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a) आणि (b) बरोबर आहेत (2) विधाने (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) विधाने (c) आणि (d) बरोबर आहेत (4) विधाने (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत

Which of the following statements are true in reference to International Monetary Fund ?

(a) All member countries of the IMF are members of the United Nations.

(b) India is the founder member of IMF.

(c) Bangladesh, Bhutan and Sri Lanka are in India's constituency at the IMF.

(d) IMF has Board of Managers consisting of one manager and one alternate manager.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are true (2) Statements (b) and (c) are true

(3) Statements (c) and (d) are correct (4) Statements (b), (c) and (d) are correct

52. *विधान I :*

"स्टार्ट-अप इंडिया या कार्यक्रमामुळे भारतीय तरुण नोकरी शोधणारे होण्याऐवजी नोकरी निर्माण करणारे होण्याकडे वळतील."

विधान II :

"भांडवली नफ्यावरील करामध्ये माफी देण्यात आली आहे."

(1) फक्त विधान I योग्य आहे

(2) फक्त विधान II योग्य आहे

(3) विधान I आणि II दोन्हीही योग्य आहेत

(4) विधान I आणि II दोन्हीही अयोग्य आहेत

Statement I :

"Start-up India will turn Indian youths from job seekers into job creators."

Statement II :

"Tax is exempted on capital gains."

Answer Options :

(1) Only statement I is correct

(2) Only statement II is correct

(3) Both statements I and II are correct

(4) Both statements I and II are incorrect

---

53. खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ? (नवीन उत्पादन धोरणांतर्गत हरित तंत्रज्ञानाचा उपयोग करताना.)

(a) शून्य पाणी बाहरे सोडणाऱ्या युनिट्सला 10% भांडवली अनुदान.

(b) शून्य पाणी बाहरे सोडणाऱ्या युनिट्सला 10% एकदाच भांडवली अनुदान.

(c) सांडपाणी पुर्नवापर सुविधा उभारणीसाठी पाणी उपकरांवर 25% सवलत.

(d) सांडपाणी पुर्नवापर यंत्रणा उभारल्यास पाणी उपकरामध्ये 10% सवलत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने (a) आणि (c) बरोबर आहेत

(2) विधाने (b) बरोबर आहे

(3) विधाने (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) विधाने (d) बरोबर आहे

Which of the following statements are true ? (while practising Green technology under new manufacturing policy.)

(a) A 10% capital subsidy for units practising zero water discharge.

(b) A 10% one-time capital subsidy for units practising zero water discharge.

(c) A 25% rebate on water cess for setting up waste water recycling facilities.

(d) A 10% rebate on water cess for setting up waste water recycling facilities.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (c) are correct

(2) Statement (b) is correct

(3) Statements (b) and (c) are correct

(4) Statement (d) is correct

---

54. __________ या दिवशी झोपडपट्टी मुक्त भारतासाठी भारताच्या राष्ट्रपतीनी "राजीव आवास योजना" सुरू केली.

(1) 26 जानेवारी, 2015

(2) 15 ऑगस्ट, 2013

(3) 4 जून, 2009

(4) 30 जानेवारी, 2009

The President of India introduced the "Rajiv Aawas Yojana" on ________, for slum free India.

(1) 26th January, 2015

(2) 15th August, 2013

(3) 4th June, 2009

(4) 30th January, 2009

---

55. 'म्युच्युअल फंड' पूर्वी कोणत्या नावाने ओळखला जाई ?

(a) मिड-कॅप फंड

(b) इंडेक्स फंड

(c) इंडिया फंड

(d) मार्केट फंड

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) बरोबर आहे

(2) (b) बरोबर आहे

(3) (c) बरोबर आहे

(4) (d) बरोबर आहे

By what name was 'Mutual Fund' formerly known ?

(a) Mid-cap-Fund

(b) Index Fund

(c) India Fund

(d) Market Fund

Answer Options :

(1) (a) is correct

(2) (b) is correct

(3) (c) is correct

(4) (d) is correct

56. कृषी माल आणि कृषी मालाचे निर्यात क्षेत्रिय विभाग (झोन) खाली देण्यात आले आहेत. योग्य जोड्या जुळवा.

	स्तंभ I		स्तंभ II
(a)	गहू	(i)	मेहबुबनगर (आंध्र प्रदेश)
(b)	कांदा, लसूण	(ii)	नारायणपूर (पं. बंगाल)
(c)	बटाटा	(iii)	भोपाळ (मध्य प्रदेश)
(d)	आंबा आणि द्राक्षे	(iv)	भावनगर (गुजरात)

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)

Agricultural products and agriculture exports zones are given below. Match the correct pair.

	Column I		Column II
(a)	Wheat	(i)	Mehboobnagar (Andhra Pradesh)
(b)	Onion, Lehsun	(ii)	Narayanpur (West Bengal)
(c)	Potato	(iii)	Bhopal (Madhya Pradesh)
(d)	Mango and Grapes	(iv)	Bhavnagar (Gujarat)

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)

57. 2017 – 18 मध्ये दीन दयाल उपाध्याय यांच्या नावाने सुरू केलेल्या स्पर्श (SPARSH) या योजनेचे खालीलपैकी कोणते उद्देश आहेत ?

(a) लहान वयाच्या मुलांना आराम आणि तणावमुक्त करण्यासाठी छंदाची जोपासना करणे.

(b) मुलांच्या पोषण आणि आरोग्य स्थितीला प्रोत्साहन देण्याकरीता.

(c) मुलांमध्ये फिलेटली बाबतचे छंद जोपासण्यासाठी चालना देणे विशेषत: टपाल तिकीटे.

(d) शालेय विद्यार्थ्यांची गळती कमी करण्यासाठी.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) (a) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) (a) आणि (d) बरोबर आहेत

(4) (b) आणि (c) बरोबर आहेत

Which of the following are the purposes of the scheme named SPARSH, launched in the name of Deen Dayal Upadhyaya in 2017 – 18 ?

(a) To promote hobbies to relax and de-stress the young age children.

(b) To improve the nutritional and health status of children.

(c) To promote philately, among children (specially post stamps).

(d) To reduce drop-out of school-going children.

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct

(2) (a) and (c) are correct

(3) (a) and (d) are correct

(4) (b) and (c) are correct

---

58. करचुकवेगिरी विरोधातील सामान्य नियमावलीमध्ये सुधारणा सुचविण्यासाठी गठीत केलेल्या पार्थसारथी शोम समितीने (आढावा) आपल्या शिफारशी ________ रोजी सादर केल्या.

(1) 1 सप्टेंबर, 2012 (2) 16 ऑक्टोबर, 2007

(3) 28 जून, 2012 (4) 14 जूलै, 2012

Parth Sarthi Shyom Committee (Review) has submitted their recommendations for General Anti-Avoidance Rules (GAAR) on ________.

(1) 1st September, 2012 (2) 16th October, 2007

(3) 28th June, 2012 (4) 14th July, 2012

59. प्रत्यक्ष हस्तांतर लाभ (PAHAL) या योजनेबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(a) सदर योजनेची नोंद गिनिज बुक ऑफ वर्ल्ड रिकॉर्ड मध्ये झाली, कारण सर्वात मोठे थेट लाभ हस्तांतरण म्हणून.

(b) या योजने अंतर्गत शेतक-यांना दरमहा ₹ 2,000 हस्तांतरीत होतात.

(c) सदर योजनेची सुरूवात सन 2019 मध्ये झाली.

(d) एल.पी.जी. गॅस धारकांना दिले जाणारे अनुदान या योजने अंतर्गत हस्तांतरीत होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(2) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(3) (a) आणि (d) बरोबर आहेत

(4) (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत

Which of the following statements are true regarding Direct Benefit Transfer (PAHAL) scheme ?

(a) The scheme was recorded in the Guinness Book of World Records, being largest DBT.

(b) Under the scheme, farmers getting ₹ 2,000 per month directly in their account.

(c) The scheme was started in 2019.

(d) Subsidy to LPG holders is transferred under the scheme.

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) are correct

(2) (a) and (b) are correct

(3) (a) and (d) are correct

(4) (b), (c) and (d) are correct

---

60. परकीय चलन व्यवस्थापन विधेयक (FEMA) ________ या दिवशी भारत सरकारने भारतीय संसदेमध्ये मांडला.

(1) 15 ऑगस्ट, 1998 (2) 4 ऑगस्ट, 1998

(3) 10 जानेवारी, 1997 (4) 26 जानेवारी, 1998

The Foreign Exchange Management Bill (FEMA) was introduced by the Government of India in the Indian Parliament on ________.

(1) 15th August, 1998 (2) 4th August, 1998

(3) 10th January, 1997 (4) 26th January, 1998

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

61. 2019 – 20 मध्ये भारताच्या उर्जा संसाधन व त्याच्या वापराबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

(a) भारत हा जगातील तिसरा सर्वात मोठा उर्जा संसाधन उपभोक्ता आहे.

(b) भारत जगातील कच्च्या तेलाचा तिसरा मोठा आयातदार आहे.

(c) भारत हा जगातील चौथा सर्वात मोठा एल.एन.जी. (LNG) आयातदार आहे.

(d) परदेशी कच्चेतेल व नैसर्गिक वायू बाबत भारताचे अवलंबीत्व अनुक्रमे 85% आणि 53% आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(2) (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(3) (a), (b), (c) आणि (d) सर्व विधाने बरोबर आहेत

(4) केवळ (b) हे विधान बरोबर आहे

Which of the following statements are true with regard to energy resources and consumption by India in the year 2019 – 20 ?

(a) India is the 3rd largest consumer of energy resources in the world.

(b) India is the 3rd largest importer of crude oil in the world.

(c) India is the 4th largest importer of LNG in the world.

(d) India's dependency on imported crude oil and natural gas are 85% and 53% respectively.

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct

(2) (a), (b) and (c) are correct

(3) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct

(4) Only statement (b) is correct

62. खालीलपैकी कोण WTO चे महासंचालक आहेत ?

(1) रोबर्टो अझेवेडो

(2) पास्कल लेमी

(3) सुपाचाई पनीचपाकडी

(4) एनगोझी ओकोन्जो-इवेला

Who amongst the following is the Director General of WTO ?

(1) Roberto Azevedo

(2) Pascal Lamy

(3) Supachai Panitchpakdi

(4) Ngozi Okonjo-Iweala

---

63. 'भारतातील पीक विम्याचे जनक' म्हणून कोणाला ओळखले जाते ?

(1) वी.एम. दांडेकर (2) एम. नरसिंहम

(3) बी.के. हजारे (4) मोहन कांडा

Who is known as the 'Father of Crop Insurance in India' ?

(1) V.M. Dandekar (2) M. Narasimham

(3) B.K. Hajare (4) Mohan Kanda

---

64. सेंद्रीय कृषि संसोधन संस्था (एफ.आय.बी.एल.) आणि आंतरराष्ट्रीय सेंद्रीय कृषि चळवळी आकडेवारी, 2020 च्या आंतरराष्ट्रीय संसाधन आकडेवारीनुसार प्रमाणित सेंद्रीय शेतजमिनीच्या बाबतीत भारत कोणत्या स्थानावर आहे ?

(1) 3ऱ्या (2) 7 व्या (3) 9 व्या (4) 12 व्या

As per the international resource data from the Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) and the International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM) Statistics, 2020, India stands at which position in terms of organic certified agricultural land ?

(1) 3rd (2) 7th (3) 9th (4) 12th

---

65. भारत सरकारने ____________ हया वर्षी राष्ट्रीय पाणी विकास संस्थेची (NWDA) स्थापना केली.

(1) 1984 (2) 1980 (3) 1982 (4) वरीलपैकी नाही

The Government of India established National Water Development Agency (NWDA) in the year __________ .

(1) 1984 (2) 1980 (3) 1982 (4) None of the above

---

66. जमीन वापराची मुळ नैसर्गीक तत्वे ही आहेत.

(a) जास्तीत जास्त उत्पादकतेचे तत्व

(b) सम सिमांत तत्व

(c) घटत्या सिमांत उत्पादकतेचे तत्व

(d) कर आकारणीचे तत्व

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(2) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (a), (b) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(4) वरीलपैकी सर्व विधाने योग्य आहेत

The inherent natural principles of land utilization are __________ .

(a) Principle of maximization

(b) Principle of equimarginal

(c) Principle of diminishing marginal productivity

(d) Principle of taxation

Answer Options :

(1) Statements (a), (c) and (d) are correct

(2) Statements (a), (b) and (c) are correct

(3) Statements (a), (b) and (d) are correct

(4) All the above statements are correct

---

67. अन्नधान्याची मागणी प्रामुख्याने __________ मुळे वाढली आहे.

(a) लोकसंख्येची वेगाने वाढ

(b) उत्पन्नातील वाढ

(c) अन्नधान्याचे कमी उत्पादन

(d) अन्नधान्याच्या कमी किंमती

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत

(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(4) (a), (b), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

The foodgrain demand had risen mainly due to ________ .

(a) rapid increase in population

(b) rise in income level

(c) low foodgrain production

(d) low prices of foodgrains

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct

(2) Statements (b) and (c) are correct

(3) Statements (c) and (d) are correct

(4) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct

68. नाफेडचे पूर्ण रूप ________

(1) राष्ट्रीय कृषि महासंघ

(2) राष्ट्रीय कृषि सहकारी महासंघ

(3) राष्ट्रीय कृषि सहकारी विपणन महासंघ

(4) राष्ट्रीय कृषि विपणन महासंघ

The full form of NAFED is __________

(1) National Agricultural Federation

(2) National Agricultural Cooperative Federation

(3) National Agricultural Cooperative Marketing Federation

(4) National Agricultural Marketing Federation

69. खालीलपैकी कोणते दोष सावकारी व्यवस्थेचे आहेत ?

(a) उच्च व्याज दर
(b) बेकायदेशीर कपात
(c) रजिस्टर मध्ये योग्य नोंदी
(d) अनुत्पादक हेतूंसाठी कर्जे देणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a), (b) आणि (c)
(2) केवळ (a), (b) आणि (d)
(3) केवळ (b), (c) आणि (d)
(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following are defects of Private Money-lending System ?

(a) High rate of interest
(b) Illegal deductions
(c) Proper records in the register
(d) Lends for unproductive purposes

Answer Options :

(1) Only (a), (b) and (c)
(2) Only (a), (b) and (d)
(3) Only (b), (c) and (d)
(4) All of the above

70. __________ ही किंमत सरासरी उत्पादन खर्चावर ठरविली जाते. जीचा मुळ उद्देश हा अती उत्पादन काळात किंमत घसरणीपासून शेतकऱ्याचा बचाव करणे हा आहे.

(1) वितरण किंमत
(2) किमान आधारभूत किंमत
(3) मर्यादा किंमत
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

__________ price is fixed based on the average cost of production. This is mainly aimed at protecting the farmers against the price fall during surplus production.

(1) Issue
(2) Minimum Support
(3) Ceiling
(4) None of the above

71. कोणत्या राज्याने भारतात प्रथम मध्याह्न भोजन योजना सुरू केली ?

(1) तामिळनाडू (2) गुजरात

(3) मध्य प्रदेश (4) केरळ

Which State first introduced the Mid-day Meal Scheme in India ?

(1) Tamil Nadu (2) Gujarat

(3) Madhya Pradesh (4) Kerala

72. __________ हे भारतातील कृषि मालाच्या उद्योगाला जोडणारे ऑनलाईन व्यसपीठ होय.

(1) राष्ट्रीय कृषि बाजार किंवा ईनाम

(2) किसान क्रेडीट कार्ड

(3) कृषि मंत्रालय

(4) ई-विपणन

________ is an online trading platform for agricultural commodities in India.

(1) National Agricultural Market or eNAM

(2) Kisan Credit Card

(3) Ministry of Agriculture

(4) E-Market

73. गेल्या दोन दशकात, भारतातील अन्नधान्याच्या उत्पादनाची वाढ मंदावली आहे कारण ________ .

(a) अन्नधान्य पिकाखालील क्षेत्रात घट होवून इतर पिकाखालील क्षेत्रात वाढ झाली

(b) उच्च उत्पादन क्षमतेच्या पट्यामध्ये नैसर्गीक संसाधनाच्या ऱ्हासामुळे शाश्वतीकरणामध्ये उद्‌भवणारे प्रश्न

(c) सन 2001 – 02, 2002 – 03 आणि 2004 – 05 या वर्षामध्ये पडलेला दुष्काळ

(d) अन्नधान्य निर्यातीवर लादलेले निर्बंध

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत (2) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (b), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत (4) वरीलपैकी सर्व विधाने योग्य आहेत

During the last two decades, the growth of foodgrains production in India has decelerated on account of __________ .

(a) fall in area under foodgrains due to diversification to other crops

(b) deceleration in yield due to emerging issues of sustainability arising out of degradation of natural resources in high potential belts

(c) occurrence of drought in years 2001 – 02, 2002 – 03 and 2004 – 05

(d) imposition of export restrictions on foodgrains

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct (2) Statements (a), (b) and (c) are correct

(3) Statements (b), (c) and (d) are correct (4) All the above statements are correct

74. भारत सरकारने 1 जून, 1997 पासून लक्ष्याधारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था अंमलात आणली. याचे स्वरूप पुढील प्रमाणे आहे :

(a) लक्ष्याधारित व्यवस्था
(b) दुहेरी किंमत
(c) केंद्र व राज्याचे नियंत्रण
(d) एकेरी किंमत

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)
(2) (a) आणि (d)
(3) (a), (b) आणि (d)
(4) (a), (b) आणि (c)

The Government of India implemented a targeted public distribution system from 1st June, 1997. Its format is as follows :

(a) Targeted system
(b) Double price
(c) Control of Centre and State
(d) Single price

Answer Options :

(1) (a)
(2) (a) and (d)
(3) (a), (b) and (d)
(4) (a), (b) and (c)

---

75. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) अन्नधान्याचे ऑनलाईन वाटप सर्व राज्ये आणि चंदीगड आणि पुदुचेरीच्या केंद्रशासित प्रदेशात पूर्ण झाले.
(b) 25 राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे संगणकीकरण पूर्ण झाले.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने चूक आहे/आहेत ?

(1) केवळ (a)
(2) केवळ (b)
(3) दोन्ही (a) आणि (b)
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements :

(a) Online allocation of foodgrains completed in all States and Union Territories of Chandigarh and Puducherry.
(b) Computerization of supply chain management completed in 25 States/Union Territories.

Which of the statement/s given above is/are incorrect ?

(1) Only (a)
(2) Only (b)
(3) Both (a) and (b)
(4) None of the above

---

76. खालीलपैकी कोणते अन्नधोरण भारताच्या स्वातंत्र्यापूर्वी हाती घेण्यात आले होते ?

(1) पी.एल.-480 करार
(2) एकात्मीक अन्नधोरण
(3) अधिक पिकवा अन्न अभियान
(4) अन्नधान्य चौकशी समितीची नियुक्ती

Which of the following food policy was undertaken before the independence of India ?

(1) PL-480 Agreement
(2) Integrated Food Policy
(3) Grow More Food Campaign
(4) Appointment of Foodgrains Enquiry Committee

---

77. इस्त्रो (ISRO) द्वारा निर्मित व संचलीत, भू-क्षेत्रीय माहिती, सेवा आणि विश्लेषण साधने असलेले राष्ट्रीय भू-संकेतस्थल (जीओ-पोर्टल) _________ हे आहे.

(1) भूमापन (Bhumaapan)
(2) भूवन (Bhuvan)
(3) भू-इस्त्रो (Bhu-ISRO)
(4) भारत-भू (Bharat-bhu)

_________ is the national geo-portal developed and hosted by the ISRO comprising of geo-spatial data, services and tools for analysis.

(1) Bhumaapan
(2) Bhuvan
(3) Bhu-ISRO
(4) Bharat-bhu

---

78. खालील दिलेल्या विधानांपैकी, कोणती विधाने सौर उर्जेसाठी खरी आहेत ?

(a) प्रभावीपणे काबीज केल्यास, सौर उर्जा भारतातील एकुण वीज आवश्यकतेची परिपूर्णता करू शकते.
(b) सौर उर्जा स्वयंपाक अनुप्रयोगासाठी उपयुक्त नाही.
(c) सौर उर्जा प्रकाश अनुप्रयोगासाठी उपयुक्त आहे.
(d) सौर उर्जा पर्यावरण अनुकूल आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (d)
(2) (a), (b) आणि (c)
(3) (a), (b) आणि (d)
(4) (b), (c) आणि (d)

Which among the following statements are true for solar energy ?

(a) Solar energy can meet the entire India's power requirement if captured effectively.
(b) Solar energy is not useful for cooking applications.
(c) Solar energy is useful for lighting applications.
(d) Solar energy is environment friendly.

Answer Options :

(1) (a), (c) and (d)
(2) (a), (b) and (c)
(3) (a), (b) and (d)
(4) (b), (c) and (d)

---

79. बायोगॅसच्या निर्मितीमध्ये एॅनारोबिक पचनाचे अंतिम उत्पादन कोणते ?

(1) इथेन व कार्बन डायऑक्साईड
(2) मिथेन व कार्बन डायऑक्साईड
(3) इथेन व ऑक्सिजन
(4) इथेन व हायड्रोजन

Which is the final product of anaerobic digestion in the production of biogas ?

(1) Ethane and Carbon dioxide
(2) Methane and Carbon dioxide
(3) Ethane and Oxygen
(4) Ethane and Hydrogen

80. के.व्ही.आय.सी. जैव वायू प्रकल्पाचे फायदे असे आहेत :

(a) स्वच्छ आणि उच्च उष्मांक इंधन पुरवठा.

(b) अनएरोबीकरित्या पचलेली स्लरी देते.

(c) जंगलाचा नाश कमी करते.

(d) नाईट सॉईलचा रोगजनक भार कमी करते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **योग्य** आहे/आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (d)

(2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (b), (c) आणि (d)

(4) (a), (b) आणि (c)

Benefits of KVIC biogas plant are :

(a) Supplies clean and high calorific fuel.

(b) Provides anaerobically digested slurry.

(c) Reduces the destruction of forests.

(d) Reduces the pathogenic load of night soil.

Which of the above statement/s is/are **correct** ?

(1) (a), (b) and (d)

(2) (b), (c) and (d)

(3) (a), (b), (c) and (d)

(4) (a), (b) and (c)

---

81. भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (ISRO) आणि भारतीय विमानतळ प्राधिकरण (AAI) यांनी संयुक्तपणे नागरी हवाई वाहतुक उपयोजनांसाठी विकसित केलेल्या प्रणालीचे नाव __________ हे आहे.

(1) जी.पी.एस.एडेड जीओ ऑगमेंटेड नेव्हीगेशन (GAGAN) सिस्टीम

(2) स्टँडर्ड पोझीशर्नींग सिस्टीम (SPS)

(3) जीओग्राफीक इनफॉर्मेशन् सिस्टीम (GIS)

(4) इंडियन रिजनल नेव्हीगेशन सेटेलाईट सिस्टीम (IRNSS)

The system developed jointly by the Indian Space Research Organization (ISRO) and the Airport Authority of India (AAI) for civil aviation application is __________ .

(1) GPS Aided Geo Augmented Navigation (GAGAN) System

(2) Standard Positioning System (SPS)

(3) Geographic Information System (GIS)

(4) Indian Regional Navigation Satellite System (IRNSS)

82. खालीलपैकी कोणते उपयोजन हे दूरस्थ संवेदन प्रणाली द्वारे करू शकतो ?

(a) कृषि पाणी व्यवस्थापन

(b) पीक प्रणाली विश्लेषण

(c) बागायती पीक क्षेत्र अंदाज आणि देखरेख

(d) पीक क्षेत्र आणि उत्पादन अंदाज

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Which of the following applications can be done using remote sensing technique ?

(a) Agricultural water management

(b) Cropping system analysis

(c) Horticultural crop area estimation and monitoring

(d) Crop area estimation and production forecast

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

---

83. भारतात उपग्रह बनविण्याचे मुख्य केंद्र कोठे आहे ?

(a) यु.आर.एस.सी., बंगलोर

(b) व्ही.एस.एस.सी., थीरुवनंतपूरम

(c) टी.ई.आर.एल.एस., थुंबा

(d) सतिश धवन स्पेस रिसर्च सेंटर, श्रीहरीकोटा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) (2) (a)

(3) (d) (4) (c)

Which is the lead centre for building satellites in India ?

(a) URSC, Bengaluru

(b) VSSC, Thiruvananthapuram

(c) TERLS, Thumba

(d) Satish Dhawan Space Research Centre, Sriharikota

Answer Options :

(1) (b) (2) (a)

(3) (d) (4) (c)

84. अन्नावरील प्रारणांच्या प्रक्रियेबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(a) याचा वापर साठवण कालमर्यादा वाढविण्यासाठी आणि निर्जंतुकीकरणासाठी करतात.

(b) या प्रक्रियेत गॅमा किरणे व अवरक्त किरणे यांसारख्या उच्च उर्जायुक्त प्रारणांचा उपयोग होतो.

(c) हि प्रक्रिया बटाटे व कांदे यांना अंकुर (फोंब) फुटण्याची क्षमता क्षीण करते.

(d) या प्रक्रियेत वापरल्या जाणाऱ्या प्रारणाची मात्रा 'गॉस' या एककात व्यक्त करतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) आणि (c) (2) फक्त (a), (b) आणि (c)

(3) (a), (b), (c) आणि (d) (4) फक्त (b), (c) आणि (d)

Which of the following statements are correct regarding radiation processing of food ?

(a) It is used for extension of shelf-life and insect disinfestation.

(b) The process utilizes energy from high energy radiations such as gamma rays and infrared rays.

(c) The process impairs the ability of potato and onion to sprout.

(d) Radiation dose used in this process is expressed in units of 'Gauss'.

Answer Options :

(1) Only (a) and (c) (2) Only (a), (b) and (c)

(3) (a), (b), (c) and (d) (4) Only (b), (c) and (d)

---

85. समजा 1 kW क्षमतेचे सोलर फोटोव्होल्टाईक मोड्यूल एका दिवसात 5 युनीट विद्युत उर्जा निर्माण करु शकते. तर एका दिवसात 1,00,000 युनीट विद्युत उर्जा निर्मिती करण्यासाठी ________ क्षमतेचे सोलर मोड्यूल लागतील.

(1) 20 MW (2) 2000 kW

(3) 200 MW (4) 200 kW

Suppose solar photovoltaic module of power 1 kW can generate 5 units of electricity in a day. To generate electricity of 1,00,000 units in a day, the power of solar modules needed is ________ .

(1) 20 MW (2) 2000 kW

(3) 200 MW (4) 200 kW

---

86. ________ हि एक स्वतंत्र, भारतीय उपग्रहावर आधारीत स्थान-दर्शक प्रणाली आहे.

(1) NavIC (नेव्हीगेशन विथ इंडियन कॉन्स्टेलेशन)

(2) GAGAN (जी.पी.एस.एडेड जीओ ऑग्युमेन्टेड नेव्हीगेशन)

(3) GPS (ग्लोबल पोझिशनींग सिस्टीम)

(4) AIPS (आर्यभट्ट इंडियन पोझिशनींग सिस्टीम)

The independent, Indian Satellites based positioning system is ________ .

(1) NavIC (Navigation with Indian Constellation)

(2) GAGAN (GPS Aided Geo Augmented Navigation)

(3) GPS (Global Positioning System)

(4) AIPS (Aryabhatta Indian Positioning System)

---

87. जड पाण्याच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते एक विधान सत्य नाही ?

(1) जड पाणी हे ड्युटेरीयम ऑक्साईड आहे.

(2) ते उच्च दाबाच्या जड पाणी अणुभट्टीत, नियंत्रक (मॉडरेटर) व शीतलक (कुलंट) म्हणून वापरले जाते.

(3) भारत, जड पाण्याचा, जगात सर्वात मोठा उत्पादक आहे.

(4) भाभा अणुसंशोधन केंद्र (BARC) चा जड पाणी निर्मितीत सहभाग आहे.

Which one of the following statements about heavy water is not true ?

(1) Heavy water is deuterium oxide.

(2) It is used as moderator and coolant in pressurized heavy water reactor.

(3) India is the largest producer of heavy water in the world.

(4) Bhabha Atomic Research Centre (BARC) is involved in the production of heavy water.

88. कृषि क्षेत्रात, 'प्रारण तंत्रज्ञान' ________ यात योगदान देत आहे.

(a) उच्च उत्पन्न देणाऱ्या बियाणांचा विकास

(b) खतांच्या वापराचे अनुकूलतमन

(c) किटक नियंत्रण

(d) अन्नाचे जतन

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d)

(2) (a) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (d)

(4) (a), (b), (c) आणि (d)

In the field of agriculture, 'radiation technology' is contributing to ________ .

(a) the development of high yielding crop seeds

(b) optimizing use of fertilizers

(c) pest control

(d) preservation of food

Answer Options :

(1) Only (d)

(2) (a) and (d)

(3) (a), (b) and (d)

(4) (a), (b), (c) and (d)

---

89. रोग निदानात सामान्यत: कोणते किरणोत्सर्जिक समस्थानिक वापरले जाते ?

(1) टेक्निशियम – 99

(2) आईनस्टेनियम – 253

(3) कॅलिफोर्नियम – 249

(4) बर्केलियम – 249

Which radioactive isotope is commonly used in diagnosis ?

(1) Technetium – 99

(2) Einsteinium – 253

(3) Californium – 249

(4) Berkelium – 249

---

90. केसासंबंधी उत्पादने आणि कॉन्टॅक्ट लेन्स सोल्युशन यासारखे ग्राहक सौंदर्यप्रसाधने निर्जंतूक करण्यासाठी कोणत्या प्रकारचे रेडिएशन मोठ्या प्रमाणावर वापरले जाते ?

(1) अल्फा

(2) बिटा

(3) गॅमा

(4) न्युट्रॉन

Which type of radiation is widely used to sterilize consumer cosmetics such as hair products and contact lens solutions ?

(1) Alpha

(2) Beta

(3) Gamma

(4) Neutron

---

91. भारतामध्ये किरणोत्सर्गापासुन किंवा अणु उर्जा प्रणाली पासुन संरक्षण देण्याची खात्री देणे हे ________ या संस्थेचे मुख्य काम आहे.

(1) विकिरण व समस्थानिके तंत्रज्ञान मंडळ (BRIT)

(2) भारतीय अंतराळ केंद्र

(3) टाटा मुलभुत संशोधन केंद्र

(4) अणु उर्जा नियामक मंडळ (अे.ई.आर.बी.)

To ensure the protection from radioactive emission or atomic energy radiation in India is the main function of ________ .

(1) Board of Radiation and Isotope Technology

(2) Indian Space Centre

(3) Tata Institute of Fundamental Research

(4) Atomic Energy Regulatory Board (AERB)

92. टी.सी.पी. (TCP) पॅकेट चा किमान शीर्षलेख (Minimum Header) आकार (size) __________ बाईट्स आहे.

(1) 20 (2) 10 (3) 60 (4) 40

The minimum Header size of TCP packet is __________ bytes.

(1) 20 (2) 10 (3) 60 (4) 40

---

93. __________ search हा Mini-Max Search सारखाच असतो, पण तो अश्या शाखा (branches) वगळतो (eliminates) ज्या अंतिम निर्णयावर (final decision) प्रभाव (influence) टाकत नाहीत.

(1) डेप्थ फर्स्ट सर्च (Depth First Search)

(2) ब्रेड्थ फर्स्ट सर्च (Breadth First Search)

(3) अल्फा-बीटा प्रुनिंग (Alpha-Beta Pruning)

(4) वरीलपैकी एकही नाही

__________ search is equal to Mini-Max Search, but eliminates the branches that cannot influence the final decision.

(1) Depth First Search

(2) Breadth First Search

(3) Alpha-Beta Pruning

(4) None of the above

---

94. खालीलपैकी कोणता असीमीट्रीक एनक्रीप्शन अलगोरीद्म आहे ?

(1) ब्लो फीश (Blow fish) (2) टू फीश (Two fish)

(3) आर.एस.ए. (RSA) (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following is an asymmetric encryption algorithm ?

(1) Blow fish (2) Two fish

(3) RSA (4) None of the above

---

95. मशिन लर्निंग मॉडेल जी ओव्हरफीट (overfit) असतात, त्या मध्ये __________ Bias असतो आणि जी अंडरफीट (underfit) असतात, त्या मध्ये __________ व्हेरीयंस (variance) असतो.

(1) जास्त, जास्त (2) जास्त, कमी

(3) कमी, जास्त (4) कमी, कमी

Machine Learning Models, which overfit have __________ bias and underfit have __________ variance.

(1) high, high (2) high, low

(3) low, high (4) low, low

---

96. 143 पोर्ट नंबर, कोणत्या प्रोटोकॉल शी संबंधीत आहे ?

(1) SMTP (2) FTP (3) IMAP (4) POP

143 port number refers to which protocol ?

(1) SMTP (2) FTP (3) IMAP (4) POP

---

97. IPsec दोन प्रोटोकॉल (protocol) __________ आणि __________ परीभाषीत (defines) करते.

(1) ए.एच. (AH), ई.एस.पी. (ESP) (2) पी.जी.पी. (PGP), एस.एस.एल. (SSL)

(3) पी.जी.पी. (PGP), ई.एस.पी. (ESP) (4) ए.एच. (AH), एस.एस.एल. (SSL)

IPsec defines two protocols __________ and __________ .

(1) AH, ESP (2) PGP, SSL

(3) PGP, ESP (4) AH, SSL

---

98. आधार प्लेटफॉर्म वर डीजीटल स्वाक्षरी (digital signature) सेवा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. त्याला काय म्हणतात ?

(1) डीजीसाईन डेस्क (DigiSign Desk) (2) ई-साईन डेस्क (eSign Desk)

(3) ऑनलाईन साईन डेस्क (Online Sign Desk) (4) वरीलपैकी एकही नाही

Digital signature service has been launched on Aadhaar Platform. What is it called ?

(1) DigiSign Desk (2) eSign Desk

(3) Online Sign Desk (4) None of the above

---

99. आय.टी. कायदा, 2000 नुसार, गोपनीयता आणि गोपनीयतेच्या उल्लंघना साठी __________ दंड आहे.

(1) कमाल तुरुंगवास दोन वर्षे अथवा कमाल दंड रक्कम एक लाख रुपये अथवा दोन्ही

(2) कमाल तुरुंगवास एक वर्ष अथवा कमाल दंड रक्कम दोन लाख रुपये अथवा दोन्ही

(3) कमाल तुरुंगवास दोन वर्षे अथवा कमाल दंड रक्कम दोन लाख रुपये अथवा दोन्ही

(4) कमाल तुरुंगवास एक वर्ष अथवा कमाल दंड रक्कम चार लाख रुपये अथवा दोन्ही

According to the IT Act, 2000, penalty for breach of confidentiality and privacy is __________ .

(1) imprisonment for a term which may extend to two years or with a fine which may extend to one lakh rupees or both

(2) imprisonment for a term which may extend to one year or with a fine which may extend to two lakhs rupees or both

(3) imprisonment for a term which may extend to two years or with a fine which may extend to two lakhs rupees or both

(4) imprisonment for a term which may extend to one year or with a fine which may extend to four lakhs rupees or both

100. दोन घटकांमधील सहसंबंध गुणांक (correlation coefficient) धन (positive) आहे. ह्या वरून काय सुचित होते ?

(1) एका घटकाची (attribute) ची किंमत वाढली, तर दुसऱ्याची किंमत सुद्धा वाढते.

(2) एका घटकाची (attribute) ची किंमत कमी झाली, तर दुसऱ्याची किंमत वाढते.

(3) घटक (attribute) हे एकमेकांशी linearly संबंधीत नाहीत.

(4) वरीलपैकी एकही नाही

The correlation coefficient for two real-valued attributes is positive. What can be inferred from it ?

(1) As the value of one attribute increases, the value of second attribute also increases.

(2) As the value of one attribute decreases, the value of second attribute increases.

(3) The attributes are not linearly related.

(4) None of the above

---

101. मल्टीपल रीग्रेशन (Multiple Regression) मध्ये ____________ असते.

(1) फक्त एक इंडीपेंडंट चलन (variable)

(2) एकापेक्षा जास्त (more than one) डीपेंडंट (dependent) चलन (variable)

(3) एकापेक्षा जास्त इंडीपेंडंट (Independent) चलन (variable)

(4) वरीलपैकी एकही नाही

A multiple regression has ____________ .

(1) only one independent variable

(2) more than one dependent variable

(3) more than one independent variable

(4) None of the above

102. प्रतिद्रव्य व कणीय प्रतिजनांच्या मधील परस्पर क्रिया मधून तयार होणाऱ्या दृष्य गुठळणाला __________ असे म्हणतात.

(1) चूषण (2) अवक्षेपण

(3) समूहन (4) उर्णन

Interaction between antibody and particulate antigen that results in visible clumping is called __________ .

(1) Blotting (2) Precipitation

(3) Agglutination (4) Flocculation

---

103. सर्वात योग्य पर्याय निवडा.

बहुतेक सर्व वनस्पती उती संवर्धन ह्या प्रकाश संश्लेषणासाठी __________ असतात.

(1) सक्रिय (2) निष्क्रिय

(3) अक्षम (4) नियंत्रित

Choose the most appropriate answer.

Most of plant tissue cultures are photosynthetically __________ .

(1) active (2) inactive

(3) incompetent (4) controlled

---

104. मानवी जनुकिय प्रकल्पाने बनविलेल्या डेटाबेस मध्ये प्रत्येक मनुष्यामध्ये अंदाजे __________ जनुक आहेत.

(1) 5000 (2) 25000

(3) 50000 (4) 3 अब्ज

The Human Genome Project created a database comprising of roughly __________ genes in each human being.

(1) 5000 (2) 25000

(3) 50000 (4) 3 billion

---

105. __________ गुणसुत्रांना हलकेच गरम करुन गिएमसा रंजकाने रंगविल्यावर 'G' पट्टे निर्माण होतात.

(1) पश्चावस्था (2) पूर्वावस्था

(3) मध्यावस्था (4) अंत्यावस्था

'G' bonds are produced when __________ chromosomes are subjected to mild heat and then stained with Giemsa reagent.

(1) Anaphase (2) Prophase

(3) Metaphase (4) Telophase

106. 'इफ्फको' नॅनो ________ हे भारत सरकारने मान्यता दिलेली आणि खते नियंत्रण आदेशात समाविष्ट असलेले एकमात्र नॅनो खत आहे.

(1) फॉस (2) गंधक

(3) युरिआ (4) जस्त

The only Nano fertilizer approved by the Government of India and included in fertilizer control order is 'IFFCO' Nano ________ .

(1) Phos (2) Sulphur

(3) Urea (4) Zinc

---

107. स्वदेशी गाई-गुरांच्या जातीच्या संवर्धनासाठी विकसित करण्यात आलेली इंडीगौ चिप ही भारताची पहिली ________ यावर आधारित चिप आहे.

(1) एलायझा (2) एकल न्युक्लियोटाइड बहुरूपता

(3) मायक्रो सॅटलाईट वैविध्य (4) पॉलीमॉर्फिक पुनरावृत्तियुक्त मूलद्रव्य

IndiGau Chip is India's first ________ based chip which has been developed for conservation of pure varieties of indigenous cattle breeds.

(1) ELISA (2) Single nucleotide polymorphism

(3) Micro satellite variation (4) Polymorphic repetitive elements

---

108. वाहतुकीसाठी ईंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या संकुचित बायोगॅस मध्ये ________ % पर्यंत मिथेनची श्रेणी वाढ करतात.

(1) 65 (2) 75 (3) 50 (4) 98

Compressed Biogas used as fuel for transportation is upgraded to ________ % purity of Methane.

(1) 65 (2) 75 (3) 50 (4) 98

---

109. भारत-बायोटेक यांनी देशांतर्गत विकसीत केलेली कोव्हक्सीन ही कोवीड-19 महामारी वरील लस ________ पासुन तयार केली आहे.

(1) मृत कोरोना विषाणू (2) कोरोना विषाणूच्या डी.एन्.ए.

(3) कोरोना विषाणूचा एम्.आर.एन्.ए. (4) कोरोना विषाणूच्या पुनःसंयोजक एम्.आर.एन्.ए.

COVAXIN, an indigenous vaccine for COVID-19 pandemic developed by Bharat-Biotech is a vaccine made of ________ .

(1) Killed Coronavirus (2) DNA of Coronavirus

(3) mRNA of Coronavirus (4) Recombinant mRNA of Coronavirus

---

110. भारतात बौद्धिक संपदेच्या मुदतीचा कालावधी हा __________ झाल्या/केल्या पासुन 20 वर्षापर्यंत असतो.

(1) बौद्धिक संपदे चा अर्ज दाखल

(2) बौद्धिक संपदे ची चाचणी परीक्षा

(3) बौद्धिक संपदे चे प्रमाणपत्र प्राप्त

(4) बौद्धिक संपदे चे विवरण प्रकाशीत

The term of patent in India is for 20 years from the date of __________ .

(1) filing the application

(2) examination of the patent

(3) receipt of the patent certificate

(4) publication of details of patent

---

111. खालीलपैकी कोणते भारताचे पहिले त्रयरोगप्रतिरोधी पीक आहे ?

(1) ऊस (2) वाटाणा

(3) टोमॅटो (4) ज्वारी

Which one of the following is India's first triple disease resistant crop ?

(1) Sugarcane (2) Pea

(3) Tomato (4) Sorghum

---

112. __________ ची लस ही एका जीवंत मंद करण्यात आलेल्या जीवाणूच्या लशीचे उदाहरण आहे.

(1) पटकी (2) विषमज्वर

(3) ॲन्थ्रॅक्स (4) प्लेग

__________ vaccine is an example of a live attenuated bacterial vaccine.

(1) Cholera (2) Typhoid

(3) Anthrax (4) Plague

---

113. 'बोलगार्ड' हे पहिल्या व्यावसायिक किटक-रोधक __________ चे उदाहरण होय.

(1) कापुस (2) मका

(3) तंबाखु (4) टॉमॅटो

'Bollgard' is an example of the first commercial pest resistant variety of __________ .

(1) Cotton (2) Maize

(3) Tobacco (4) Tomato

114. द्वितीयक चयापचयित उत्पादनाच्या निर्मितीसाठी __________ या पद्धतीचे लक्षणीय योगदान आहे.

(1) धन पद्धतीचे बायोप्रोसेस (2) सुट्या पेशींचे निलंबीत संवर्धन

(3) पृष्ठतल अचल वनस्पती पेशी (4) ढवळेल्या टाकीचे रिॲक्टर

__________ method is the most significant contribution in secondary metabolite production.

(1) Solid state bioprocess (2) Free cell suspension culture

(3) Surface immobilized plant cell (4) Stirred tank reactors

---

115. पेनिसीलीनच्या व्यावसायिक उत्पादनाकरिता *पी. नॉटाटम* ची जागा __________ ने घेतली आहे.

(1) *पी. क्रायसोजिन्म* (2) *पी. कॅम्मबेरटी*

(3) *पी. रोगफोर्टी* (4) *पी. बायलेइ*

__________ has replaced *P. notatum* for commercial production of penicillin.

(1) *P. chrysogenum* (2) *P. camemberti*

(3) *P. roqueforti* (4) *P. bilaiae*

---

116. __________ नामक हंगेरीयन अभियंतांने 'जैवतंत्रज्ञान' ही संज्ञा पहिल्यांदा वापरात आणली.

(1) कार्ल एरिकी (2) कार्ल फिशर

(3) कार्ल अर्बन (4) कार्ल लॉगरफेल्ड

The term 'Biotechnology' was first used by an Hungarian engineer named ________ .

(1) Karl Ereky (2) Karl Fischer

(3) Karl Urban (4) Karl Lagerfeld

---

117. खालील विधाने पहा :

(a) उपशमन म्हणजे आपत्तीच्या वेदना कमी करण्याची प्रक्रिया.

(b) राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाचे अध्यक्ष राज्याचे मुख्य सचिव असतात.

(c) 1961 मधे पानशेत धरण फुटुन महापूर आला होता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) आणि (c) बरोबर आहेत (2) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत

(3) विधान (b) आणि (c) बरोबर आहेत (4) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

Observe the following statements :

(a) The process of making impact less severe is called Mitigation.

(b) The Chairman of the State Disaster Management Authority is the Chief Secretary of the State.

(c) There was a heavy flood due to burst of Panshet dam in 1961.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (c) are correct (2) Statements (a) and (b) are correct

(3) Statements (b) and (c) are correct (4) Statements (a), (b) and (c) are correct

118. गुजरात राज्यातील भूज येथिल भूकंप कोणत्या दिवशी सकाळी झाला ?

(1) 26 जानेवारी, 2001 (2) 15 ऑगस्ट, 2001

(3) 25 नोव्हेंबर, 2001 (4) 25 जुलै, 2001

When did the Bhuj earthquake of Gujarat State occur in the morning ?

(1) 26th January, 2001 (2) 15th August, 2001

(3) 25th November, 2001 (4) 25th July, 2001

---

119. 1999 मधे ओरिसा राज्यात आलेल्या चक्रिवादळाचे नाव काय होते ?

(1) 01 A (2) 02 B (3) 05 B (4) 00 D

What was the name of the cyclone that struck Orissa State in 1999 ?

(1) 01 A (2) 02 B (3) 05 B (4) 00 D

---

120. किल्लारी भूकंपाचा केंद्रबिंदू कोणता होता ?

(1) मांजरा नदी (2) घर्नी नदी

(3) तेरना नदी (4) लेंडी नदी

Which was the epicenter of Killari earthquake ?

(1) Manjara river (2) Gharni river

(3) Terna river (4) Lendi river

---

121. खालीलपैकी कोणत्या दिवशी आपत्ती व्यवस्थापन कायद्यास मान्यता मिळाली ?

(1) 26 नोव्हेंबर, 2005

(2) 26 डिसेंबर, 2005

(3) 26 जानेवारी, 2006

(4) 26 फेब्रुवारी, 2006

On which of the following days was the Disaster Management Act passed ?

(1) 26th November, 2005

(2) 26th December, 2005

(3) 26th January, 2006

(4) 26th February, 2006

122. स्थूल देशांतर्गत उत्पादनाबद्दल खालील दृष्टीकोन आहेत :

(a) हा उत्पादनाच्या एकूण मूल्याचा प्रवाह.

(b) हा एकूण प्राप्तीचा किंवा उत्पन्नाचा प्रवाह.

(c) हा एकूण खर्चाचा प्रवाह.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत
(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(3) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

The concept of Gross Domestic Product has the following aspects :

(a) This is a flow of total value of output.

(b) This is a flow of total receipts or incomes.

(c) This is a flow of total expenditure.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct
(2) Statements (b) and (c) are correct
(3) Statements (a) and (c) are correct
(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

---

123. उत्पादन एककाद्वारे बाजारभावानुसार स्थूल मूल्यवर्धित उत्पन्न मिळवण्यासाठी उत्पादनमूल्यातून खालील गोष्टी/गोष्ट वजा कराव्या लागतील.

(a) मध्यवर्ती वापराचे मूल्य

(b) गुंतवणूकीचे मूल्य

(c) व्यक्तिगत उत्पन्न

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) विधान योग्य आहे
(2) (b) विधान योग्य आहे
(3) (c) विधान योग्य आहे
(4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

Gross Value Added at market price by a production unit is obtained when the following thing/s is/are deducted from the value of output :

(a) Value of intermediate consumption/use

(b) Value of the investment

(c) Personal income

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct
(2) Statement (b) is correct
(3) Statement (c) is correct
(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

124. 'आर्थिक वृद्धीची' पुढील संकल्पना कुणी मांडलेली आहे ?
"आर्थिक वृद्धी म्हणजे बचत दर आणि लोकसंख्येत होणाऱ्या वाढी मुळे दीर्घकाळात क्रमाने आणि स्थिरपणाने होणारा बदल होय."

(1) श्रीमती उर्सुला हिक्स (2) प्रो. किंडलबर्जर
(3) अमर्त्य सेन (4) प्रो. शुम्पीटर

Who stated the following definition of 'Economic Growth' ?
"Economic growth is a gradual and steady change in the long-run which comes by gradual increase in the rate of savings and population."

(1) Mrs. Ursula Hicks (2) Prof. Kindleberger
(3) Amartya Sen (4) Prof. Schumpeter

---

125. 'जागतिक बँकेची' स्थापना कधी झाली होती ?

(1) 1944 (2) 1945 (3) 1946 (4) 1947

When was the 'World Bank' established ?

(1) 1944 (2) 1945 (3) 1946 (4) 1947

---

126. राष्ट्रीय उत्पन्नाची खाती खालील गोष्टी समजून घेण्यास मदत करतात :

(a) चार्टर्ड अकौंटंटचा व्यवसाय.
(b) अर्थव्यवस्थेच्या एकूण प्रदानाची कामगिरी.
(c) विश्लेषणात्मक प्रारूपाच्या बांधणीसाठीची चौकट.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) विधान योग्य आहे (2) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत
(3) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत (4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

National Income Accounts help to understand the following things :

(a) Business of the Chartered Accountants.
(b) Economic performance in terms of the aggregate output of an economy.
(c) The framework on which analytical models are built.

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct (2) Statements (a) and (b) are correct
(3) Statements (b) and (c) are correct (4) Statements (a), (b) and (c) are correct

---

127. ब्रिटीश अर्थशास्त्रज्ञ ________ यांच्या मते पैशाचा लवचिक पुरवठा हेच व्यापारचक्राचे प्रमुख कारण आहे.

(1) केन्स (2) मार्शल (3) पिगू (4) हॉट्रे

According to the opinion of ________, the British economist, elasticity of money supply is the main reason for the trade cycle.

(1) Keynes (2) Marshall (3) Pigou (4) Hawtrey

128. हिक्सच्या विश्लेषणात चक्रीय स्थित्यंतरे ही _________ तत्वांच्या संयुक्त परिणामातून उद्भवतात.

(a) मूल्य चुकते करण्याची क्षमता आणि स्वीकारण्याची क्षमता

(b) गुणक आणि प्रवेग

(c) भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता आणि व्याजाचा दर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) विधान योग्य आहे (2) (b) विधान योग्य आहे

(3) (c) विधान योग्य आहे (4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

In Hicksian analysis, cyclical fluctuations take place due to a combined effect of _________ principles.

(a) ability to pay and ability to accept

(b) multiplier and acceleration

(c) marginal efficiency of capital and rate of interest

Answer Options :

(1) Statement (a) is correct (2) Statement (b) is correct

(3) Statement (c) is correct (4) Statements (a), (b) and (c) are correct

129. प्रभावी मागणी म्हणजे _________ यांचा छेदनबिंदू होय.

(a) बचत वक्र आणि गुंतवणूक वक्र

(b) पैशाचा पुरवठा वक्र आणि पैशाच्या मागणीचा वक्र

(c) एकूण मागणी वक्र आणि एकूण पुरवठा वक्र

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) विधान योग्य आहे (2) (c) विधान योग्य आहे

(3) (a) विधान योग्य आहे (4) वरीलपैकी कोणतेही विधान योग्य नाही

Effective demand is defined as the point of intersection of _________.

(a) saving curve and investment curve

(b) money supply curve and demand for money curve

(c) aggregate demand curve and aggregate supply curve

Answer Options :

(1) Statement (b) is correct (2) Statement (c) is correct

(3) Statement (a) is correct (4) None of the above statements are correct

130. शाश्वत विकास तेव्हाच साध्य होऊ शकेल जर _________ संरक्षित आणि सुधारित असते.

(a) राजकीय स्वारस्य (b) आत्मविश्वास (c) पर्यावरण

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) (2) (b) (3) (c) (4) (a) आणि (b)

Sustainable development can be achieved only if the _________ is conserved and improved.

(a) political interest (b) self-confidence (c) environment

Answer Options :

(1) (a) (2) (b) (3) (c) (4) (a) and (b)

131. खालीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) 1995 च्या मानव विकास अहवालात भारतातील 16 राज्यांचा लिंगाधारित विकास निर्देशांकांचा अभ्यास करण्यात आला आहे.

(b) 1980 मध्ये भारतातील विविध राज्यांपैकी केरळचा लिंग समानता निर्देशांक सगळ्यात जास्त होता.

(c) लिंगभाव विषमता ही नेहमीच उत्पन्न दारिद्र्याशी निगडीत असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर आहेत
(2) (a) आणि (c) बरोबर आहेत
(3) (b) आणि (c) बरोबर आहेत
(4) फक्त (c) बरोबर आहे

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) In 1995, the Human Development Report has studied the Gender-Based Development Index of 16 states in India.

(b) In 1980, the Gender Equality Index of Kerala was highest among states in India.

(c) Gender inequality is always related to income poverty.

Answer Options :

(1) (a) and (b) are correct
(2) (a) and (c) are correct
(3) (b) and (c) are correct
(4) Only (c) is correct

---

132. मानव विकासाच्या खालील मूलभूत परिमाणांच्या सहाय्याने मानव विकास निर्देशांक देशातील सरासरी उपलब्धीचे मापन करतो :

(a) आरोग्यपूर्ण दीर्घआयुष्य

(b) ज्ञान मिळण्याची संधी

(c) योग्य राहणीमानाचा दर्जा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत
(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(3) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(4) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

Human Development Index measures the average achievement in a country in the following basic dimensions of human development :

(a) A long and healthy life

(b) Access to knowledge

(c) Decent standard of living

Answer Options

(1) Statements (a) and (b) are correct
(2) Statements (b) and (c) are correct
(3) Statements (a), (b) and (c) are correct
(4) Statements (a) and (c) are correct

---

133. कुझनेटच्या उलटया 'U' गृहितकानुसार ________ पहिल्यांदा वाढतो/वाढते आणि त्यानंतर कालांतराने देशाच्या विकासा बरोबर त्यात घट होते/होतो.

(1) व्याज दर (2) पैशाचा पुरवठा
(3) उत्पन्नातील विषमता (4) गुंतवणूक

According to Kuznet's inverted-'U' hypothesis, ________ first rises and then falls as a country develops over time.

Answer Options :

(1) Interest rate (2) Money supply
(3) Income inequality (4) Investment

---

134. 2014 च्या जागतिक मानव विकास निर्देशांकाच्या (GHDI) अहवालानुसार जागतिक क्रमवारीमध्ये 188 देश आणि वसाहतीमधून भारताचा क्रमांक ________ हा नोंदविला गेला आहे.

(1) 75 (2) 110 (3) 130 (4) 125

India's position in the Global Human Development Index (GHDI) 2014 was reported at ________ out of 188 countries and territories.

(1) 75 (2) 110 (3) 130 (4) 125

---

135. गरिबी म्हणजे क्षमता वंचितीकरण ही संकल्पना कुणी मांडली ?

(1) डॉ. अमर्त्य सेन (2) डॉ. सुरेश तेंडूलकर
(3) डॉ. दांडेकर आणि डॉ राथ (4) डॉ. पी.सी. महालनोबिस

The idea of poverty as capability deprivation was put forward by ________.

(1) Dr. Amartya Sen (2) Dr. Suresh Tendulkar
(3) Dr. Dandekar and Dr. Rath (4) Dr. P.C. Mahalanobis

---

136. एकदा वृद्धीचा पुरेसा उच्च दर साध्य झाल्यावर त्याचे फायदे आपोआपच समाजातील खालच्या स्तरामध्ये पसरतात व त्यांच्या आर्थिक स्थितीत लक्षणीय सुधारणा होते. हा प्रसिद्ध ________ सिद्धांत आहे.

(1) मोठा धक्का (2) झिरपणारा विकास
(3) सर्वसमावेशक वृद्धी (4) किमान निर्णायक प्रयत्नाचा

Once a high enough rate of growth is achieved, the benefits will automatically spread to the lower strata of the society whose economic position would then improve considerably. This is the famous ________ theory.

(1) Big push (2) Trickle down
(3) Inclusive growth (4) Critical Minimum Effort

---

137. करेतर महसूलात खालील गोष्टींचा समावेश होतो :

(a) प्रशासकीय महसूल
(b) राज्य उपक्रमापासून मिळणारा नफा
(c) देणग्या व अनुदाने
(d) विविध कर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत
(2) (a), (b), (c) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत
(3) (a), (b) आणि (d) विधाने बरोबर आहेत
(4) (a) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत

Non-tax revenue includes the following things :

(a) Administrative revenue
(b) Profit from State enterprises
(c) Gifts and grants
(d) Various taxes

Answer Options :

(1) Statements (a), (b) and (c) are correct
(2) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct
(3) Statements (a), (b) and (d) are correct
(4) Statements (a) and (c) are correct

---

138. अंतर्गत कर्ज खालील गोष्टींशी संबंधित असते :

(a) खुल्या बाजारातून कर्जउभारणी
(b) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निर्गमित केलेले विशेष कर्ज रोखे
(c) उभयपक्षी तजबीज

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत
(2) (a), (b) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत
(3) (a) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत
(4) (b) आणि (c) विधाने बरोबर आहेत

Internal debt refers to the following things :

(a) Loans raised in the open market
(b) Special securities issued by the Reserve Bank of India
(c) Bilateral arrangements

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct
(2) Statements (a), (b) and (c) are correct
(3) Statements (a) and (c) are correct
(4) Statements (b) and (c) are correct

139. खालीलपैकी कोणती करांची उद्दिष्ट्ये आहेत ?

(a) प्रशासकीय महसूलात वाढ करणे.

(b) संसाधनांच्या वापरावर प्रभाव टाकणे.

(c) आर्थिक विषमता कमी करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a) आणि (c)

(3) (b) आणि (c) (4) (a) आणि (b)

Which of the following are the objectives of taxes ?

(a) To increase administrative revenue.

(b) To influence resource allocation.

(c) To reduce income inequality.

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (a) and (c)

(3) (b) and (c) (4) (a) and (b)

---

140. खाजगी वित्त ही ________ अर्थशास्त्राची बाब आहे आणि सार्वजनिक वित्त ही ________ अर्थशास्त्राशी संबंधित आहे.

(a) सूक्ष्म, स्थूल

(b) स्थूल, सूक्ष्म

(c) पर्यावरणीय, भौगोलिक

(d) आंतरराष्ट्रीय, विभागीय

पर्यायी उत्तरे :

(1) (d) उत्तर बरोबर आहे (2) (b) उत्तर बरोबर आहे

(3) (c) उत्तर बरोबर आहे (4) (a) उत्तर बरोबर आहे

Private Finance is a concern of ________ Economics and Public Finance belongs to the category of ________ Economics.

(a) Micro, Macro

(b) Macro, Micro

(c) Environmental, Geographical

(d) International, Regional

Answer Options :

(1) Answer (d) is correct (2) Answer (b) is correct

(3) Answer (c) is correct (4) Answer (a) is correct

141. विनिमय समीकरण हे खालील सहसंबंधांचे विश्लेषण करण्याचे महत्वाचे साधन आहे :

(a) सर्वसाधारण किंमतपातळी आणि पैशाचे प्रमाण/चलनपुरवठा
(b) रोजगार पातळी आणि किंमतपातळी
(c) पैशाचे प्रमाण आणि कामगार कायदे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)
(2) (b)
(3) (c)
(4) (a), (b) आणि (c)

The equation of exchange is an important tool of analysing correlation between ________.

(a) general price level and the quantity of money
(b) employment level and price level
(c) quantity of money and labour laws

Answer Options :

(1) (a)
(2) (b)
(3) (c)
(4) (a), (b) and (c)

---

142. उच्च शक्तीशाली पैशामध्ये (H) खालील गोष्टींचा समावेश असतो :

(a) आर्थिक दायित्त्वे
(b) सरकारी पैसा
(c) काळा पैसा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत
(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(3) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत
(4) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

Following things are included in High Powered money (H) :

(a) Monetary liabilities
(b) Government money
(c) Black money

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct
(2) Statements (b) and (c) are correct
(3) Statements (a), (b) and (c) are correct
(4) Statements (a) and (c) are correct

143. मुद्रा गुणांकावर खालील मुख्य गुणोत्तराचा प्रभाव असतो :

(a) चलन गुणोत्तर

(b) मुदत ठेवी/मागणी ठेवी (TD/DD)

(c) राखीव आवश्यकता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(4) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत

Money multiplier is influenced by the following key ratios :

(a) Currency ratio

(b) Time Deposit/Demand Deposit (TD/DD)

(c) Reserve requirement

Answer Options :

(1) Statements (a) and (c) are correct

(2) Statements (b) and (c) are correct

(3) Statements (a), (b) and (c) are correct

(4) Statements (a) and (b) are correct

---

144. मुल्यमापनाचे साधन हे पैशाचे कोणत्या प्रकारचे कार्य आहे ?

(1) प्राथमिक कार्य (2) दुय्यम कार्य

(3) अनुषंगिक कार्य (4) इतर कार्य

What kind of function of money is the measure of value function ?

(1) Primary function (2) Secondary function

(3) Contingent function (4) Other function

---

145. पैसा गुणक कशावर अवलंबून असतो ?

(1) किंमत पातळी (2) पैशाची मागणी

(3) पैशाचा पुरवठा (4) राखीव पैसा

On what does money multiplier depend ?

(1) Price level (2) Demand for money

(3) Supply of money (4) Reserve money

146. जोड्या लावा :

	अर्थशास्त्रज्ञ		**समीकरण**
(a)	फिशर	(i)	$M = KY$
(b)	मार्शल	(ii)	$P = \frac{MV + M'V'}{T}$
(c)	पिगू	(iii)	$P = \frac{M}{KT}$
(d)	रॉबर्टसन	(iv)	$P = \frac{KR}{M}$

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

Match the following :

	Economist		**Equation**
(a)	Fisher	(i)	$M = KY$
(b)	Marshall	(ii)	$P = \frac{MV + M'V'}{T}$
(c)	Pigou	(iii)	$P = \frac{M}{KT}$
(d)	Robertson	(iv)	$P = \frac{KR}{M}$

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
(2)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(3)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
(4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

147. खर्चप्रेरित भाववाढ ही खालील परिस्थितीचा परिणाम आहे :

(a) उद्योगाची उत्पादन खर्चातील वाढ

(b) कर आणि जकातींमधील वाढ

(c) शेती उत्पादनातील वाढ

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) (a) आणि (b)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) (b) आणि (c)

Cost-push inflation is a result of the following situations :

(a) Cost of production of industry rises

(b) Increase in taxes and customs duties

(c) Increase in agricultural products

Answer Options :

(1) (a) and (c) (2) (a) and (b)

(3) (a), (b) and (c) (4) (b) and (c)

---

148. SAARC ची खालील प्रमुख उद्दीष्ट्ये आहेत :

(a) संबंधित प्रदेशातील लोकांच्या सांस्कृतिक विकासाला आणि सामाजिक-आर्थिक कल्याणाला प्रोत्साहन देणे.

(b) सामूहिक आत्मनिर्भरतेचे लक्ष्य साध्य करणे.

(c) मुक्त प्रादेशिक व्यापाराचा विकास करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत

(2) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

Following are the main objectives of SAARC :

(a) To promote the socio-economic welfare and cultural development of the people in the concerned region.

(b) To achieve the goal of collective self-reliance.

(c) To develop free regional trade.

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct

(2) Statements (a) and (c) are correct

(3) Statements (b) and (c) are correct

(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

149. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधिचे/ची कार्य/कार्ये ________ .

(a) स्थिरीकरणास प्रोत्साहन देणे

(b) अरिष्टांना प्रतिबंध करण्यास मदत करणे

(c) व्यापाराला चालना देऊन वृद्धीला प्रोत्साहित करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत

(2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

The International Monetary Fund's functions are ________ .

(a) to promote stability

(b) to help prevent crises

(c) to promote growth by facilitating trade

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct

(2) Statements (b) and (c) are correct

(3) Statements (a) and (c) are correct

(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

---

150. स्वच्छताविषयक (sanitary) आणि फियाटो सॅनिटरी उपाययोजना खालील गोष्टींशी संबंधित आहेत :

(a) प्राणी व वनस्पतीचे आरोग्य व सुरक्षितता

(b) अन्न सुरक्षितता

(c) सामाजिक आरोग्य व सुरक्षितता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत (2) (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

(3) (a) आणि (c) विधाने योग्य आहेत (4) (a), (b) आणि (c) विधाने योग्य आहेत

Sanitary and Phyto sanitary measures deal with :

(a) Animal and plant health and safety

(b) Food safety

(c) Social health and safety

Answer Options :

(1) Statements (a) and (b) are correct (2) Statements (b) and (c) are correct

(3) Statements (a) and (c) are correct (4) Statements (a), (b) and (c) are correct

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम–82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. **201.** ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK